

ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Квасницька Раїса Степанівна,

д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Хмельницького національного університету

Дячук Дмитро Ігорович,

студент

Хмельницького національного університету

Важливою передумовою забезпечення стабільного розвитку економіки є ефективне функціонування податкової системи. Невід'ємною складовою податкової системи країни з ринковою економікою є податок на прибуток. Він відіграє ключову роль при оподаткуванні господарюючих суб'єктів, оскільки прибуток традиційно розглядається у якості ключової характеристики діяльності таких суб'єктів, фактичним джерелом сплати податків.

Питання формування раціонального механізму справляння податку на прибуток підприємств є предметом наукових пошуків низки провідних вчених фінансового спрямування, серед яких варто відзначити праці таких авторів, як: В.Л. Андрущенко, В.П. Вишневський, С.Л. Лондар, С.В. Онишко, Т.В. Паєнко, А.М. Соколовська, Т.І. Єфименко та інших. Однак, виокремлення особливостей справляння податку на прибуток підприємств в Україні за кордоном потребують додаткового дослідження .

Так, починаючи з 1997 року, року прийняття кардинальних змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», відповідно до яких суттєво змінились методичні основи оподаткування прибутку, обчислення податку на прибуток здійснювалося за окремими правилами і тому, для платників податку виникла потреба у веденні двох видів обліку — податкового та бухгалтерського. Усунення розбіжностей між правилами податкового обліку і положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку щодо визнання й оцінки доходів та витрат здійснилося із прийняттям оновленої редакції розділу III «Податок на прибуток» Податкового Кодексу України.

З 01.01.2015 року податок на прибуток визначається за правилами бухгалтерського обліку. При цьому, об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III Податкового кодексу України.

Зауважимо, що ставка податку на прибуток підприємств залежить від виду діяльності, а також попадання підприємства під певні критерії, які наведено в табл.1.

Таблиця 1 — Ставки податку на прибуток за видами діяльності платників податку, що діють у 2018 році*

№	Вид діяльності платника податку на прибуток	Ставка податку 2018
1	Будь-яка діяльність, крім діяльності, що наведена в рядках 2-5 даної таблиці:	
	– базова (основна) ставка (застосовується до ФР до оподаткування з урахуванням або без урахування податкових різниць)	18%
	– “пільгова” ставка (тимчасово встановлена до 31 грудня 2021 р.)	0%
2	Страхова діяльність:	
	– дохід за договорами страхування;	3 %
	– дохід за договорами довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування і договорами страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення;	0 %
3	Доходи нерезидентів і прирівняних до них осіб із джерелом походження з України	0 %
		4 %
		6%
		12 %
		15 %
4	Букмекерська діяльність, азартні ігри (у т.ч. казино)	10 %
		18 %
5	Діяльність із випуску та проведення лотерей	30% (з 2021р.), 24% (2018 р.), 26% (2019 р.), 28% (2020 р.)

*Складено авторами за даними джерела [1ПКУ]

З 2011 по 2017 рік ставка податку на прибуток знизилась із 25% до 18% і сьогодні є однією із найнижчих серед країн ЄС. Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств за 2011-2017 роки наведена на рис.1.

Рисунок 1 — Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств до державного бюджету України за 2011-2017 рр., млрд грн*

*Складено авторами за даними джерела [2].

У зарубіжних країнах податок на прибуток підприємств активно використовується як регулятор соціально-економічних відносин, який дозволяє здійснювати вплив на обсяги виробництва, конкурентоспроможність вітчизняних підприємств та економіку країни в цілому [3]. У багатьох з цих країн податок на прибуток адмініструється окремо для юридичних осіб і окремо для фізичних осіб, ставки оподаткування мають тенденції до їх зниження, вони можуть бути базовими, стандартними та прогресивними, тобто для різного виду підприємництва є індивідуальний підхід. Ставки податку на прибуток деяких країн світу наведені в табл.2 [4].

Так, у США податок на прибуток корпорацій заснований на шкалі прогресивних ставок, він справляється за восьмирозрядною шкалою: найнижча ставка – 15 %, а найбільша ставка – 39 %. Така прогресивна шкала ставок податку сприяє розширенню виробництва, підвищенню зайнятості населення,

розвитку інновацій. Для корпоративного податку в США передбачається велика кількість податкових пільг, що дозволяють зменшити ставку податку на прибуток у середньому на 30%. Зниження ставки відбувається, коли підприємство застосовує різні альтернативні види сировини та електроенергії.

Таблиця 2 – Ставки податку на прибуток в деяких країнах світу*

№ п/п	Назва країни	Базова ставка (%)	Прогресивна (%)
1	Бельгія	33,99	-
2	Болгарія	10	15, 20, 25
3	Естонія	20	-
4	Мальта	35	-
5	Німеччина	15	-
6	Середня ставка країн ЄС	21,31	-
7	Угорщина	16	-
8	Україна	18	-
9	Франція	33,33	-

*Джерело [4]

У Великобританії базова ставка податку на прибуток становить 20%. В той же час, в боротьбі за збільшенням податкових надходжень та з метою впорядкування процесів агресивного податкового планування запроваджено податок на переадресований прибуток (Diverted Profits Tax). Особливість оподаткування таким податком полягає в тому, що його сплачують ті компанії, які виводять власний прибуток в низькоподаткові юрисдикції. Прибуток, отриманий компанією але виведений в інші юрисдикції, буде обкладатися за ставкою 25%. У Великобританії існує принцип побудови та нарахування податку на прибуток, який розподіляє дохід на певні групи (шедули) в залежності від джерела отриманого доходу. Діє всього 5 груп і кожна така група оподатковується за особливим принципом і названа в порядку англійського алфавіту: А, С, D, Е, F [4].

Особлива система сплати податку на прибуток існує і в Японії. Він має назву прибутковий податок з юридичних осіб, який поділяється на державний

прибутковий податок – 30% від прибутку; префектурний прибутковий податок – 5% від державного; міський, районний – 12,8% від державного, що становить 4,12% від прибутку. Аналогічна практика є у системі оподаткування Канади. Тут існує дві ставки – федеральна та провінційна, а отже, і податок сплачується у федеральний та провінційний бюджети [5].

Отже, сьогодні в Україні вектор реформування механізму справляння податку на прибуток спрямований на перехід від суто фіскальної до стимулюючої системи оподаткування підприємств. За таких умов, доцільно було б перейняти досвід зарубіжних країн щодо податку на прибуток підприємств. Зокрема, встановити знижені ставки податку на прибуток підприємств для малого бізнесу, впровадити прогресивні ставки податку на прибуток підприємств, ввести податкові пільги для компаній, що належать до пріоритетних галузей розвитку економіки України, запровадити інвестиційний податковий кредит, що дозволить підприємствам вкладати кошти в нове виробництво.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://modern-pharmacy.com.ua/oglyad-mehanizmu-styaguvannya-podatkov-v-ukrayini-ta-deyakh-krayinah-svitu>
4. Якімова А.М., Прищеп О.В. Вітчизняний та зарубіжний досвід справляння податку на прибуток підприємств [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_3_41
5. Червінська О.С. Досвід окремих країн світу в оподаткуванні прибутку підприємств [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7730/1/12.pdf>